

VOLS QUE T'EXPLIQUI UN CONTE?

A la biblioteca no hi havia ni una ànima. Jo hi havia anat perquè tenia ganes de rellegir els contes que l'àvia m'explicava quan era un marrec. Darrere d'un taulell on s'amuntegaven piles i piles de llibres, la bibliotecària es va redreçar les ulleretes menudes i em va mirar com aquell qui veu un fantasma. Em va fer passar i va córrer a espolsar un tros de taula i una cadira. Un núvol de pols la va fer estossegar:

—Segui, sigui. Si el puc ajudar en res, estaré encantada... —I va tornar cap al seu petit taulell, mentre es girava sorpresa.

"Caram, quina senyora més atenta", vaig pensar. Però jo ja sabia què volia i vaig anar de pet cap a la secció de llibres infantils. Vaig trobar un dels contes que més m'havien agradat de petit, *Els tres porquets*, i vaig començar a llegir:

"Els tres porquets vivien feliços en tres cases unifamiliars, amb un petit jardinet. Abans d'anar a treballar, deixaven els seus garrinets a la parada de l'autocar que els duia a l'escola. El xofer, el llop, els recollia i, cantant cançons, marxaven carrer avall."

Vaig parar de llegir. No el recordava pas així, el conte. Que no era dolent, el llop? Realment, la memòria és molt traïdora. Vaig agafar *La Rínxols d'or*, d'aquest sí que me'n recordava. **La Rínxols d'or* aixeca la persiana de la perruqueria. Com que a primera hora mai no té clientela, se'n va a esmorzar al bar de la cantonada, on un dels tres óssos li prepara un entrepà..."

La Rínxols d'or, perruquera? O la meva àvia s'havia inventat els contes de dalt a baix o alguna cosa estranya estava passant. Vaig obrir un clàssic, *La Caputxeta vermella*:

"La Caputxeta vermella, el llop i l'àvia estaven jugant a cartes, tranquil·lament. De cop i volta, l'àvia va exclamar:

—Ep, pareu de jugar, em sembla que algú ens llegeix.

—No pot ser, dona... tiro trumfos i en canto quaranta.

—Que us dic que algú ens està llegint. Va, tothom al seu lloc! —cridava l'àvia. El llop i la Caputxeta no li feien cas i continuaven la partida. L'àvia, enfurismada, es va aixecar de la taula—: Jo ja en tinc prou, d'aquesta vida. Vull fer el meu personatge!"

Vaig tancar el llibre de cop. Vaig tornar a mirar el títol per si era un error... però no, era *La Caputxeta vermella*. Vaig continuar:

"—Ep, lector, no te'n vagis. Sóc l'àvia de la Caputxeta, la que en el conte està malalta, recordes? Però ara això és un campí qui pugui. Com que ningú no ens llegeix, els personatges dels contes hem deixat de representar el nostre paper i cadascú fa la seva vida. Hi ha qui ha muntat algun negociet, d'altres fins i tot han canviat de conte, i la majoria duu

una vida normal, treballa, té criatures... Però jo m'enyoro d'abans, quan tots junts formàvem històries i la gent ens llegia. Nosaltres som els contes, i els contes ajuden a imaginar i a somiar i ara... Ens hauries d'ajudar."

Les mans em tremolaven quan vaig deixar el llibre sobre la taula. L'àvia de la Caputxeta m'havia parlat! A mi! O m'estava tornant boig? L'important és que m'havia demanat ajut i que els contes estaven en crisi. Déu meu, quina responsabilitat!

Quan vaig arribar a casa, vaig trucar al Departament de Cultura:

—Bon dia. Miri, jo trucava perquè resulta que els personatges dels contes ja no fan els contes que els toquen, m'entén?

—Sí, un momentet que li passo amb el Departament d'Anàlisi Literària, eh?

—Ho sento, però nosaltres no hi podem fer res. Truqui al Telèfon d'Atenció al Lector Insatisfet...

—Mmm, no és competència nostra. Hauria de parlar amb la Mare Literatura. Vol l'adreça? Apunti...

La Mare Literatura vivia als afores de la ciutat, en un petit castell una mica ruïnós amagat entre uns plataners. Vaig trucar a la immensa porta de ferro:

—Que hi ha algú? —La porta es va obrir. Al fons d'una gran sala plena de llibres per tots els racons, una velleta seia en una mena de tron. Quan em va veure, la seva mirada es va il·luminar: uns ullassos blaus com dos tresors plens de tota la imaginació d'aquest món.

—Bona tarda. Miri, jo venia a dir-li que els contes...

—Ja ho sé, fill meu, ja ho sé. Ningú ja no els llegeix i els personatges fan el que volen. Fa temps que tinc pensada la solució a aquest gran caos dels contes, però necessitava que algú se n'adonés. Només cal fer la Gran Cadena Mundial, i tu la començaràs. Cada dia hauràs d'explicar tres contes a tres persones diferents, i aquestes els explicaran a tres persones més, i així successivament.

—Cada dia? —Ja em veia a sobre una feinada...

—Arribarà un dia que la gent tornarà a tenir ganes de llegir i trobarà les estones per fer-ho. I ho sabrem perquè aquest conte començarà a desaparèixer.

NÚRIA FIGUERAS: *Vols que t'expliqui un conte?*

Nom i cognoms: _____

1 Tria la resposta correcta:

- a) Per què creus que hi ha tanta pols a la biblioteca?
- Perquè hi viu un fantasma sense ànima.
  - Perquè no hi entra mai ningú a llegir.
  - Perquè la bibliotecària no és gaire polida.
- b) Per què els contes de la secció de llibres infantils han canviat?
- Perquè ajuden a imaginar i han somiat que canviaven.
  - Perquè el Departament de Cultura no hi té competència.
  - Perquè ningú no els llegeix i cada personatge fa la seva vida.
- c) Quina solució dóna la Mare Literatura?
- Que comenci la Gran Cadena Mundial.
  - Que s'aturi la Gran Cadena Mundial.
  - Que comenci la Gran Cadena d'Anàlisi Literària.

2 Ordena i completa aquestes frases que resumeixen la història:

- Després de llegir que la Rínxols d'or era perruquera el lector pensa que la seva àvia s'havia inventat els contes de dalt a baix.
- Un lector entra a la biblioteca perquè tenia ganes de rellegir els contes que li explicava la seva àvia quan era petit.
- L'àvia de la Caputxeta li explica que això és un campí qui pugui i que enyora quan enyora els personatges dels contes formaven històries que la gent llegia.
- Comença a llegir *Els tres porquets*, para i es pregunta si el llop no era dolent.
- El lector va a parlar amb la Mare Literatura que li diu que li ha d'explicar tres contes cada dia a tres persones.
- La Caputxeta vermella, el llop i l'àvia estan jugant a cartes i l'àvia els fa aturar, perquè hi ha algú que els llegeix.

Nom i cognoms: _____

3 Tria un d'aquests contes i escriu-ne el començament:

La Blancaneu i els set nans ■ *En Patufet* ■ *La ventafocs*

---

4 Pensa i opina:

a) L'àvia de la Caputxeta diu que els contes ajuden a imaginar i a somiar. Hi estàs d'acord? Per què?

---

b) Creus que la Gran Cadena Mundial que proposa la Mare Literatura és una bona pensada? Per què?

---

5 Aquests títols de contes estan barrejats. Escriu-los correctament:

a) El gat que escombrava l'escaleta _____

b) La princesa de l'emperador _____

c) La rateta de les meravelles _____

d) Les set cabretes i el pèsol _____

e) El vestit nou i el llop _____

f) Alícia al país d'Hamelín _____

g) L'aneguet amb botes _____

h) El flautista lleig _____

PIRENE

Entre les moltes gestes que va dur a terme l'heroi grec Hèracles, que els romans coneixerien amb el nom d'Hèrcules, segurament les més famoses són les conegudes com els Dotze Treballs.

Els déus van sotmetre Hèracles a prova, fent que es posés al servei del rei Euristeu de Micenes, que era cosí seu, durant dotze anys. Si durant aquests dotze anys Hèracles era capaç de dur a terme amb èxit tots els treballs que Euristeu li encomanés, aconseguiria la immortalitat.

Euristeu va encarregar a Hèracles dotze treballs que tothom considerava impossibles, però l'heroi va triomfar en totes les proves i va conquerir així un lloc entre els déus. Aquests dotze treballs van ser: la cacera del lleó de Nemea, la lluita contra l'hidra de Lerna, la captura del senglar d'Erimant, la persecució de la cérvola de Cerinea, l'extermini de les aus monstruoses del llac Estimfal, la neteja dels estables d'Àugies, el combat contra el brau de Creta, l'obtenció del cinturó d'Hipòlita, el robatori dels bous del gegant Gerió, la caça del gos Cèrber i les pomes d'or del jardí de les Hespèrides. Hèracles no solament va triomfar en aquests dotze treballs, sinó que, a més, en els seus viatges cap a les terres llunyanes on els havia de dur a terme, va viure tota mena d'aventures i va realitzar gestes de tota mena.

La majoria de les gestes d'Hèracles van ser actes nobles i valents, però, en uns quants casos, l'heroi va cometre injustícies o va perjudicar persones innocents. Aquest va ser el cas de Pirene. Quan Euristeu va encarregar a Hèracles que li portés els bous del gegant Gerió, que pasturaven en una illa remota, l'heroi va haver d'emprendre un llarg viatge cap a les terres d'occident, més enllà fins i tot dels límits occidentals de la Mediterrània i del riu Oceà. Aquest viatge el va fer passar per les terres del rei Bèbrix, un reialme que es trobava al sud de les Gàl·lies, aproximadament on hi ha avui la ciutat de Narbona. El rei va convidar Hèracles a passar uns dies descansant al seu palau, sense sospitar, és clar, que aquella invitació generosa havia de dur la desgràcia a la seva família.

I és que el rei tenia una filla, la princesa Pirene, que es va enamorar perdudament d'aquell viatger fort i valent. I Hèracles, traint la confiança del seu amfitrió, es va aprofitar d'aquest enamorament, va enganyar la princesa amb falses promeses d'un futur casament i se'n va anar després sense ni tan sols acomiadar-se.

Un temps després, trista i ja convençuda que Hèracles l'havia enganyat, Pirene va descobrir que estava embarassada. L'embaràs va arribar a terme, però la princesa, en comptes de donar a llum un nadó fill de l'heroi, va parir una horrible serp.

Horroritzada, la pobra Pirene va fugir a les muntanyes, on va trobar la mort entre les urpes de les feres.

Quan Hèracles, després de capturar els bous de Gerió, va emprendre el viatge de tornada a Micenes, va tornar a passar pel reialme del rei Bèbrix. Tots els habitants d'aquelles terres explicaven i comentaven la terrible història de la princesa abandonada i planyien la desgràcia que

s'havia abatut damunt la família reial. Hèracles va sentir explicar la història i es va sentir trist i penedit com no s'havia sentit mai abans. Va interrompre immediatament el seu viatge i va començar a explorar les muntanyes que envoltaven la capital buscant les restes de Pirene.

La recerca va ser llarga, però al final, un dia, Hèracles va trobar en una remota fondalada el cos sense vida de la princesa. Dominat pel dolor, va prometre que construiria per a ella una tomba tan especial que ni els homes ni els déus no n'haurien vist mai cap d'igual.

Va enterrar Pirene on l'havia trobat, molts quilòmetres al sud de Narbona, i va començar a amuntegar pedres damunt la fossa per formar un túmul.

Hèracles amuntegava incansablement pedres i pedres, penyes i enormes roques, però mai no trobava que el túmul fos prou gran. El munt de pedres i roques aviat va ser alt com un turó, després com una muntanya, després com una carena... Però Hèracles continuava i continuava, boig de pena i de vergonya.

Finalment, quan l'heroi es va donar per satisfet, en considerar que el monument funerari de Pirene ja era prou grandíós, damunt el sepulcre de la princesa abandonada s'alçava no una simple tomba, sinó una imponent serralada de vessants abruptes, fondes valls i altíssims pics.

I quan Hèracles se'n va anar, els habitants d'aquelles terres van batejar aquella nova serra amb el nom de la princesa morta: el Pirineu.

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Per què Hèracles havia de fer els Dotze Treballs? Quina recompensa obtindria?

_____

b) Quina prova va portar Hèracles a viatjar cap a les terres d'Occident?

_____

c) Què va fer el rei de Bèbrix quan Hèracles va passar pel seu reialme?

_____

d) De quina manera va enganyar Hèracles a l'enamorada Pirene?

_____

e) Què va construir Hèracles damunt el sepulcre de Pirene?

_____

2 Explica si aquesta història és real o de ficció. Què t'ho fa pensar?

_____

3 Assenyala el significat de les paraules destacades:

a) Les **gestes** són:

Fets importants que mereixen ser recordats.

Moviments de la cara o de les mans.

b) Pirene és una persona **innocent** perquè:

Va néixer el dia 28 de desembre.

No té mala intenció i resulta fàcil d'enganyar.

Nom i cognoms: _____

4 Pensa i opina:

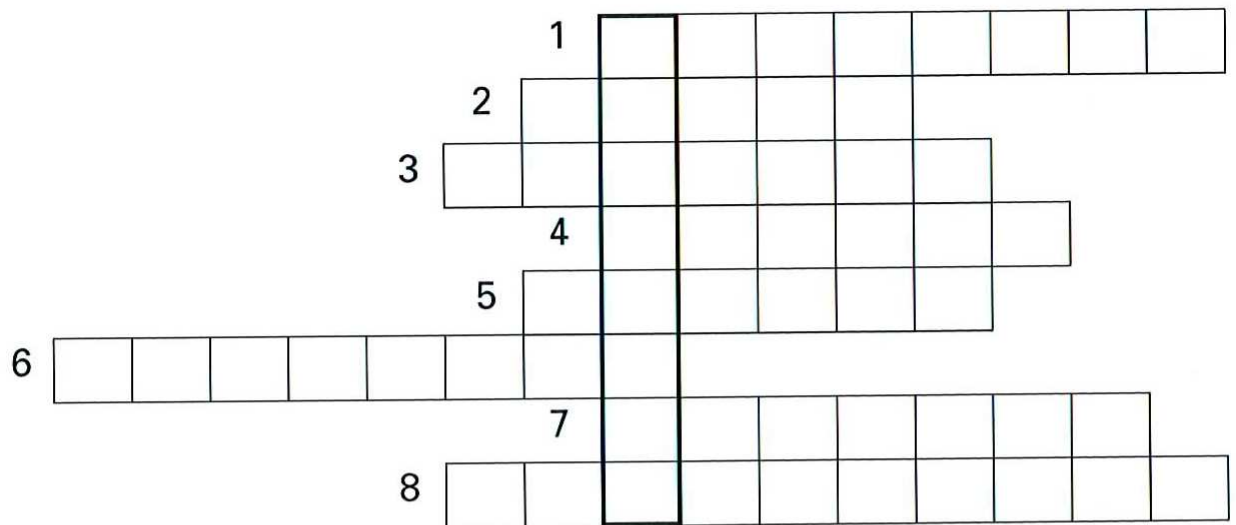
- Abans de prendre decisions que afecten altres persones hem de reflexionar. Hi estàs d'acord? Raona la teva resposta.

_____

- Creus que Hèracles havia reflexionat sobre les conseqüències d'enganyar la princesa? Per què?

_____

5 Llegeix un altre cop el paràgraf dels dotze treballs d'Hèracles i completa els mots encreuats. A la columna vertical obtindràs el nom amb què els romans coneixien Hèracles.

1. De qui era el cinturó que va haver d'obtenir Hèracles?
2. Quin nom tenia el gegant a qui va robar els bous?
3. Nom de la cérvola que va perseguir.
4. Nom del gos que va caçar.
5. Estables que va haver de netejar.
6. Nom del llac on va eliminar les aus monstruoses.
7. D'on era el senglar que va capturar?
8. Nom del jardí on hi havia les pomes d'or.

UN RECORD INOBLIDABLE

Aquest matí tothom ha arribat a l'escola contentíssim, perquè ens havien de fer una fotografia de la classe, que seria per a nosaltres el record més estimat de la nostra vida, segons ens ha dit la mestra. També ens ha dit que hi anéssim ben nets i ben pentinats.

Amb el cap ple de brillantina, he entrat al pati de l'escola. Tots els meus companys ja hi eren, i la mestra estava renyant en Geoffroy, que havia vingut vestit d'extraterrestre. El pare d'en Geoffroy és molt ric i li compra totes les joguines que ell vol. En Geoffroy ha dit a la mestra que volia que de totes passades el fotografiessin d'extraterrestre, i que, si no, se n'aniria.

El fotògraf també hi era, amb la seva màquina de retratar, i la mestra li ha dit que s'afanyés, que, si no, no ens quedaria temps per a la classe d'aritmètica. L'Agnan, que és el primer de la classe i, a més a més, és el preferit de la mestra, ha dit que seria una llàstima que ens quedéssim sense aritmètica, perquè a ell li agradava molt, i a més, havia fet bé tots els problemes.

El fotògraf ha decidit que ens haviem de col·locar en tres rengleres: la primera renglera asseguts a terra, la segona, drets al voltant de la mestra que estaria asseguda damunt d'una caixa, i la tercera, damunt de caixes.

Les caixes les hem anades a buscar al soterrani de l'escola. Ens hem divertit força perquè al soterrani no hi havia gaire llum i en Rufus s'ha posat un sac vell pel cap i ha cridat:

—Uuuuhh! Sóc un fantasma!

De tornada al pati la mestra i s'ha posat les mans al cap.

—Però si aneu ben negres! —ha dit.

Era veritat, de tant jugar en el soterrani n'havíem sortit una mica emmascarats. El fotògraf li ha dit que teníem temps de rentar-nos mentre ell preparava la màquina de retratar.

Un cop ens hem rentat i pentinat, hem tornat. Anàvem una mica mullats, però el fotògraf ha dit que no hi feia res, que a la foto no es veuria.

—A veure —ens ha dit el fotògraf—, voleu que la vostra mestra estigui contenta?

Li hem dit que sí, perquè nosaltres ens l'estimem molt, quan no la fem enfadar és molt simpàtica.

—Doncs llavors, el que heu de fer —ha dit el fotògraf— és fer bondat i anar cadascú al seu lloc per fer la fotografia. Els més grans, damunt les caixes; els mitjans, drets; els petits asseguts.

Hi hem anat, i el fotògraf s'ha posat a explicar a la mestra que amb una mica de paciència, de les criatures se'n pot fer el que es vol, però ella no se l'ha pogut acabar d'escoltar fins al final. Ha hagut de venir a separar-nos perquè tots volíem estar enfilats damunt de les caixes.

La mestra ens ha dit que ens advertia per última vegada, que després ens n'aniríem de dret

a l'aritmètica, llavors hem cregut que ens ho havíem de prendre amb calma i hem començat a col·locar-nos bé.

Ens hem instal·lat. A mi m'ha tocat assegut a terra, al costat de l'Alceste. L'Alceste és un company meu que està molt gras i sempre menja. S'estava cruspint una llesca de pa amb confitura i el fotògraf li ha dit que deixés de menjar, però l'Alceste ha contestat que li calia alimentar-se.

—Deixa aquesta llesca! —ha cridat la mestra, que estava asseguda just darrere seu.

Com que l'Alceste no s'esperava que li cridessin a cau d'orella, de la impressió li ha caigut la llesca damunt de la camisa.

—Ja l'hem dallones —ha dit tot provant de recollir la confitura amb la llesca.

La mestra ha dit que només podíem fer una cosa, que era col·locar l'Alceste a l'última fila perquè no se li veiés la taca de la camisa.

—Eudes —ha dit la mestra—, deixa el lloc al teu company.

—No l'és pas, el meu company —ha respost l'Eudes—, i no li deixo el lloc, que es posi d'esquena a la foto, així ni se li veurà la taca ni la cara de pa de ral.

La mestra s'ha enfadat i per castigar l'Eudes li ha dit que hauria d'escriure cent vegades la frase: «No he de negar-me a cedir el lloc a un company que s'ha empastifat la camisa amb una llesca de pa amb confitura.» L'Eudes no ha dit res, ha baixat de la caixa i ha vingut cap a la primera fila mentre l'Alceste se n'anava cap a l'última. Això ha causat un cert desordre, sobretot quan l'Eudes s'ha creuat amb l'Alceste i li ha donat un cop de puny al nas. L'Alceste ha volgut clavar una puntada de peu a l'Eudes, però l'Eudes l'ha esquivada, és molt àgil, i l'ha rebuda l'Agnan, que s'ha posat a plorar i a bramare. La mestra l'ha consolat, l'ha mocat, l'ha pentinat i ha castigat l'Alceste a escriure cent vegades: «No he de pegar un company.»

—Massa poc! —ha dit l'Agnan.

Llavors la mestra li ha dit que ell també ho escriuria. L'Agnan s'ha quedat tan sorprès que ha deixat de plorar. La mestra ha començat a repartir càstigs alegrement, hem acabat que tothom havia d'escriure un munt de línies, i finalment ens ha dit:

—Ara, a veure si us decidiu a portar-vos bé. Si feu bondat us trauré tots els càstigs. O sigui, que fareu santament d'estar-vos quietets i de somriure a aquell senyor que ens farà una fotografia molt bonica!

Com que no volíem fer-la enfadar hem fet el que ens deia. Tothom ha somrigut i s'ha col·locat bé. Però aquell bon record que havíem de tenir per a tota la vida ens ha fallat, perquè ens hem adonat que el fotògraf no hi era. Se n'havia anat sense dir res.

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Per què els nens han arribat contents a l'escola?

_____

b) Per quina raó la mestra estava renyant en Geoffroy?

_____

c) Per què l'Agnan vol fer aritmètica?

_____

d) Què hi van a fer, els nois, al soterrani de l'escola?

_____

e) Què decideix fer la mestra amb l'Alceste quan s'embruta de confitura?

_____

f) Per què un cop ben col·locats en Nicolàs i els seus companys no han pogut tenir el record?

_____

2 Explica què vol dir l'expressió «repartir llenya»:

Que es porten bé i els donen un feix de llenya.

Que s'estan barallant i donant cops.

Que aprofiten les caixes de fusta per fer foc.

■ Escriu una frase utilitzant aquesta expressió.

Nom i cognoms: _____

3 Com està escrita la narració, en primera persona o en tercera? Qui explica la història?

---

4 Relaciona cada frase amb el personatge que li correspon:

a) Està molt gras i sempre menja.	•	• Geoffroy
b) El seu pare és molt ric i li compra totes les joguines que ell vol.	•	• Agnan
c) L'estimen molt, quan no la fan enfadar és molt simpàtica.	•	• Eudes
d) És el primer de la classe i, a més a més, el preferit de la mestra.	•	• Rufus
e) Ha decidit que ens havíem de col·locar en tres rengleres.	•	• Alceste
f) És un nen molt fort que dóna cops de puny.	•	• Mestra
g) En el soterrani es posa un sac vell al cap i crida que és un fantasma.	•	• Fotògraf

5 Inventa't un altre final per a la història.

- La mestra del petit Nicolàs com a càstig els fa escriure un munt de línies amb una frase perquè es recordin com s'han de fer les coses. Creus que és un bon sistema? Per què?
-

- Pensa en alguna persona a qui voldries fer canviar la seva actitud. Inventa't la frase que li faries repetir i explica per què.

LA RUTA DE LA SEDA

Un secret molt ben guardat

Tant el cuc de seda com el seu aliment, la morera blanca, eren indígenes de la Xina. Els xinesos van començar a filar i a teixir la seda fa milers d'anys. Molt aviat, també van aprendre a criar els cucs de seda i a obtenir-ne el fil. De tot aquest procés se'n diu sericicultura. Les restes de seda més antigues que es coneixen tenen gairebé cinc mil anys.

A mesura que l'imperi xinès creixia, la sericicultura i l'art de teixir la seda es van anar estenent i perfeccionant. Es va acabar produint en grans quantitats i era tan apreciada que no tan sols s'utilitzava per fer-ne vestits, ornaments i altres peces de roba, sinó també com a moneda, fins i tot per pagar impostos.

De mica en mica, els teixits de seda es van escampar des de la Xina per tot Àsia. Amb seda s'obsequiaven els sobirans dels regnes aliats; amb seda es compraven els cavalls als pobles nòmades del nord; amb seda es pagaven els articles que venien dels altres regnes i països de l'oest, alguns tan llunyans i desconeguts com el Da Qin, el nom que les cròniques xineses donaven a l'Imperi Romà, del qual no sabien pas gran cosa, igual que els romans sabien molt poca cosa dels seres, els habitants d'unes terres remotes que hi havia cap a l'Orient, de les quals un dia els va arribar un teixit extraordinari: el sericum, la seda.

Però l'obtenció de la seda va ser un secret que els xinesos van guardar gelosament durant segles.

Durant tota l'època antiga i l'Edat Mitjana, els intercanvis comercials entre Orient i Occident es van fer principalment per terra. També s'utilitzava el transport marítim, però era molt més insegur. Hi havia una xarxa de camins que travessaven l'Àsia de punta a punta, que arribaven fins a l'Índia, l'Aràbia, l'Egipte, el mar Negre... i unien regnes petits i grans, oasis, ciutats i ports. Vorejaven grans deserts, cadenes de muntanyes imponents, havien de travessar rius cabalosos i colls a milers de metres d'altitud. Per aquestes rutes, els articles passaven de mà en mà. Mercaders i traginers els portaven fins a la frontera del seu país o una mica més enllà, els canviaven per altres articles i se'n tornaven. També s'organitzaven grans caravanes, que feien rutes molt més llargues. Els viatges duraven mesos, de vegades anys.

Es transportaven sobretot articles de luxe, que pesen poc, fan poc embalum i es poden vendre cars: seda, és clar, però també teixits de cotó i de llana, ivori i closca de tortuga de l'Àfrica, encens i mirra del sud de l'Aràbia, corall del Mediterrani, perles i pedres precioses, pebre i altres espècies, substàncies aromàtiques, que es feien servir per fabricar perfums i medicines... Per aquests mateixos camins es van difondre religions, com el budisme i més endavant l'islamisme, i invents tan importants com el paper, i contes, històries i llegendes, que un dia s'aplegarien en llibres com *Les mil i una nits*.

Un teixit de luxe

La seda era un teixit tan apreciat que la gent rica s'hi gastava veritables fortunes i sembla que no en tenien mai prou. De mica en mica, els secrets de la seda es van anar escapant de la Xina. Pobles de l'Índia, del Tibet, de l'Àsia Central, de Pèrsia, Corea o el Japó, que eren bons teixidors d'altres fibres, com la llana o el cotó, van aprendre a teixir la seda. Però encara havien de comprar el fil als xinesos, que tenien estrictament prohibit treure del país ous de cuc de seda i llavors de morera. Finalment, però, fins i tot aquest darrer obstacle va ser vençut. També l'Imperi Bizantí va acabar sent un productor important de teixits de seda, i al principi de l'Edat Mitjana, amb l'expansió de l'Islam, la sericicultura va arribar a altres llocs del Mediterrani, com ara Sicília i d'aquí a altres ciutats. Però van haver de continuar comprant fil de seda a la Xina, perquè no en produïen prou.

Avui el món dels teixits ha canviat molt, però la seda conserva encara totes aquelles qualitats que la fan tan especial.

Com s'obté la seda

El cuc de seda (*Bombyx mori*), és una larva que s'alimenta de les fulles de la morera blanca (*Morus alba*). Fa milers d'anys, els xinesos van començar a criar-lo i a fer tot el procés per obtenir-ne el fil, un procés que dura prop d'un any.

Les papallones ponen centenars d'ous, petits com el cap d'una agulla.

Els ous reposen deu mesos, cinc en calent i cinc en fred.

Després tornaran a necessitar deu o dotze dies d'escalfor i humitat perquè en surtin els cucs.

De l'ou en surt una larva minúscula, que acabarà pesant deu mil vegades més, a força de menjar fulles de morera fetes a trossets.

Al cap d'unes cinc setmanes la larva comença a teixir un capoll amb la bava que secreta.

Acabat el capoll, es converteix en crisàlide i s'adorm deu o dotze dies.

Abans que es desperti convertida en papallona i que trenqui el fil per sortir, l'ofeguen amb aigua bullent o aire calent. Només deixen que surtin unes quantes papallones, perquè puguin ous i comencin un nou cicle.

Després es pentina el capoll per trobar el cap del fil i poder-lo descargolar (se'n diu debanar). S'estiren junts els fils d'uns quants capolls i així s'obté la seda, que s'enrotlla en madeixes o flocs i es deixa a punt per tenyir-lo, teixir-lo...

De cada capoll se'n treu un fil de 600 a 2.000 metres de llargada.

MERCÈ CANELA: «La ruta de la seda», dins *Cavall Fort*

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Què és la sericicultura? Qui la va descobrir?

_____

b) Per què era tan apreciada la seda?

_____

c) Quins productes es transportaven a través de la ruta de la seda?

_____

d) Què van prohibir els xinesos per continuar sent els únics productors de fils de seda?

_____

e) Quin va ser el primer punt europeu per on va entrar la seda?

_____

2 Completa aquestes frases per resumir el cicle del cuc de seda:

a) Les papallones _____

b) Els ous reposen _____ i després _____

c) De l'ou en surt _____

d) Al cap de cinc setmanes _____

e) Acabat el capoll _____

f) Quan surt la papallona _____

Nom i cognoms: _____

3 ■ Quin tipus de text creus que és la lectura que has fet? Raona la teva resposta.

- Relat fantàstic
- Relat realista

---

4 ■ Pensa i opina:

- Els viatges de les caravanes de la ruta de la seda duraven mesos, de vegades anys. Per què creus que els productes que transportaven eren considerats de luxe? A qui anaven destinats?

- Et sembla que actualment també hi ha algun producte que trigui tant a arribar? Per que?

---

5 ■ Llegeix altra vegada el procés que se segueix per obtenir la seda i digues què et sembla.

CAP I POTES

El cangur

El cangur es passa el dia botant i no se'n sap el perquè. Hi ha una teoria que diu que fa molts i molts anys, en els llocs on vivia el cangur, el sol hi espetegava tant de ple que el terra cremava i els cangurs havien d'anar botant per tal de posar-hi els peus el mínim possible. Se sap que això passava també a altres animals que vivien a la terra dels cangurs. Però mentre que la majoria de bèsties, a mesura que va anar canviant el clima, es van anar adaptant i ara ja caminen com Déu mana, el cangur s'hauria quedat amb els seus salts, com una mena de tic.

En tot cas, el cangur no salta només per traslladar-se, sinó també per comunicar-se amb els altres cangurs. Per a cada cosa que vol expressar, té el seu salt particular. S'ha comptat un repertori de vint-i-set salts, des dels més espectaculars i acrobàtics (és especialment famós el seu doble mortal) fins als petits saltirons. En posarem alguns exemples: per expressar una gran alegria, els cangurs fan un salt d'ascensió vertical; si estan desconcertats, fan una mena de salt bumerang, més o menys llarg segons el grau de desconcert i sempre de retorn immediat al punt de partida; si s'empipen, boten de ràbia.

A l'hora dels àpats, el cangur s'acosta a un arbre que li vingui de gust i bota amb més o menys força segons l'alçada de les branques que vol abastar. És tot un espectacle observar un grup nombrós de cangurs al voltant d'un gran arbre, cadascun d'ells pujant i baixant al seu aire, de les branques més baixes per als més petits a les més altes per als més forts. Aquests darrers, gràcies a l'impuls extraordinari que agafen, poden, un cop han arribat a l'alçada precisa, desplaçar-se encara horitzontalment una certa distància fins a aconseguir el seu objectiu. El cangur hi xala, amb el menjar, i sempre s'omple en abundància. Pot fer-ho tranquil·lament, perquè en acabat torna als seus bots amb un moviment de centrífuga que li assegura una perfecta digestió.

La comunitat dels cangurs està molt ben organitzada i en podríem donar molts exemples. Dóna goig de veure la protecció de les cries a la bossa de la mare, sense que s'hagin de veure lamentablement per terra des del primer dia; o un recurs tan pràctic com el fet que quan una parella de cangurs ha de sortir un dia o una nit sense les seves cries, poden buscar un altre cangur que es quedarà amb elles i les entretindrà mentre els pares són fora.

Tanmateix, hi ha qui diu que els cangurs, amb els seus bots impressionants, no volen altra cosa que cridar l'atenció i atreure el turisme, i que tot és un muntatge que caldria desemmascarar. Fins i tot un naturalista que els estudiava va arribar a afirmar, sense aportar-ne proves, que havia vist, amagat des del seu lloc d'observació, un parell de cangurs que després de saludar-se amb un saltironet inicial miraven a banda i banda i, no veient ningú, es posaven tranquil·lament a caminar.

El talp

Ja fa temps que molta gent es pregunta què hi fa, el talp, sota terra. Hi ha qui diu que està buscant alguna cosa. Potser sí, però què passa, doncs? Que no la troba? Hi ha qui afirma que el que passa és que el talp té una intel·ligència limitada i que en realitat ha començat la casa per la teulada (tot i que pel lloc on viu sembli més aviat el contrari): és a dir, que es passa el dia buscant sense que hagi aclarit primer què és el que busca. I que en tenim per temps.

Altres coincideixen a afirmar que el que passa és que el talp és un animal molt inquiet i que quan ja ha trobat allò que busca, en comptes de conformar-s'hi, es proposa tot seguit un altre objectiu. Per exemple: primer de tot, el talp petit busca l'afecte dels pares; més endavant busca feina en alguna galeria; després busca parella i quan es fa gran acaba buscant una bona pensió. La qüestió, en tot cas, és que sempre té alguna nova cosa per buscar.

La teoria no està malament. Però ni que l'acceptem: per què ho ha de fer sota terra? Per què s'ha de passar la vida en un lloc tan fosc, empastifós i atapeït? Podria buscar el que sigui que busqui en el pis de sobre. Per això hi ha qui diu que és precisament la insatisfacció de viure entre cucs i grumolls de terra el que empeny el talp a moure's d'ací cap allà i que en realitat el que està buscant és la sortida.

Finalment, també hi ha l'opinió dels més desesperats, aquells que després d'estudiar anys i panys la vida dels talps tampoc no n'han tret l'aigua clara i han acabat dient, amb un to rancorós, que sí, home, que sí que el talp busca alguna cosa: raons. I afegeixen amb despit que el talp ho fa tot de cara a la galeria. I que tampoc no és que vagi enlloc, que simplement va a la seva.

Conscient de la fama que aconseguiria si aclarís tots aquests interrogants, un naturalista va optar per ficar-se també ell sota terra per treure'n l'entrellat d'una vegada. Convençut també que el talp buscava alguna cosa, aquest estudiós va dir que el que s'havia de fer era ajudar-lo a trobar-la i es va passar un quant temps vagant per les galeries, i fent-se passar per venedor ambulat de tota mena de fòtils per veure si ni que fos per casualitat ensopegava amb allò que tan infructuosament busca l'animal. Però res: es va fer un tip d'anar galeria amunt galeria avall. I a més, com que les galeries són molt transitades, va acabar fart dels embussos de les hores punta i dels retorns del cap de setmana.

I encara hi ha una altra opció, si algú vol provar sort, que és estudiar la variant aquàtica de l'espècie: el talp de bassa. Almenys fins ara, però, l'escàs volum d'aquesta subespècie no ha despertat l'interès dels soferts investigadors de la vida dels talps. I si esperes la sortida a la superfície d'algun pobre estudiós que s'ha passat hores o dies furgant per sota terra i li preguntes per què no es dedica al talp de bassa, et respon, brut i llefiscós com va, que l'única aigua que li interessa és la de la dutxa. I que si tant t'interessa, que t'hi fiquis tu, a la bassa.

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Per què van començar a botar els cangurs?

_____

b) Què fa el cangur per expressar una gran alegria?

_____

c) I què fa quan s'empipa?

_____

d) Com mengen els cangurs a l'hora dels àpats?

_____

e) Què fan els pares cangurs quan volen sortir?

_____

2 Completa aquestes frases:

a) El talp ha començat la casa per la teulada, és a dir _____

_____

b) El talp és un animal molt inquiet i _____

_____

c) El talp no vol viure entre cucs i grumolls de terra i en realitat _____

_____

d) El talp no és que no vagi enlloc, simplement _____

_____

Nom i cognoms: _____

3 Relaciona aquestes expressions amb el seu significat:

a) Fer-ho tot de cara a la galeria.	•	• Saber què ha passat.
b) Ser un busca-raons.	•	• Que provoca baralles o discussions amb facilitat.
c) Començar la casa per la teulada.	•	• Fer les coses al revés de com caldria.
d) Anar a la seva.	•	• Fer les coses perquè ho vegin els altres.
e) Treure'n l'entrellat.	•	• Ocupar-se només dels seus propis assumptes.

4 Pensa i opina:

- Creus que el que s'explica dels cangurs i dels talps està basat en estudis científics reals? Per què?

---

5 Pensa en un animal i dóna una explicació imaginativa del seu caràcter:

DIVUIT IMMIGRANTS I MIG

—Papa, què és un emigrant?

—Doncs... és... com..., o sigui, un emigrant és..., és..., un emigrant és un que se'n va.

El pare es bellugava a la butaca d'un costat a l'altre com si estigués buscant una posició que no trobava. La seva butaca és vermella i és la seva butaca favorita, i el pare és l'únic a casa que s'asseu en aquesta butaca. El vaig mirar i vaig dir:

—I un immigrant?

—Doncs un que ve.

—Com?

—Ja ho has sentit, fill, i no m'atabalis, que estic mirant el partit.

«Fill» sóc jo. Bé, jo sóc en Claudi, però el pare i la mare, i de vegades l'àvia i els oncles i alguns professors de l'escola, em diuen fill. Tot i que jo no sóc fill dels meus oncles, ni de l'àvia ni de bon tros dels meus professors, però això ara no té res a veure.

—Papa, jo puc ser un immigrant?

—No diguis bajanades.

—No són bajanades, és que a classe d'Ètica la professora ha comentat que els immigrants són els nostres amics i que cal que els respectem i els estimem..., i també ha dit que qualsevol de nosaltres podria ser un immigrant.

—Has dit a classe... d'Ètica?

—Sí, d'Ètica, i la professora és la Maria Dolores, i diu que jo tinc molt potencial.

—D'Ètica! Quan jo era petit, teníem classe de Matemàtiques, i de Geografia, i de Llengua i aquestes coses, però... Ètica, què diables és això?

—Papa...

—Què?! No veus que estic mirant el futbol?

—Papa, Messi és un immigrant?

—Com?

—Messi, el futbolista, ja saps. Ell també és un immigrant?

—Això..., bé, en certa manera, d'alguna manera, no ho sé, suposo que sí que ho és. Però no aquesta classe d'immigrant.

—Quina classe?

—Ja saps què vull dir; no em posis nerviós.

—Doncs jo, de gran, vull ser immigrant, i ja està. Com Messi.

—Com tu vulguis.

De vegades, quan hi ha futbol a la tele, jo penso que el pare no té gaires ganes de parlar.

—Papa...

—Que no em deixaràs tranquil una estona?

—Papa, jo m'estimo molt els immigrants. I tu?

—Jo què?

—Tu t'estimes els immigrants o els odies? Diu la professora d'Ètica que hi ha molta gent que és molt intolerant i que odien els immigrants i que per això després passa el que passa.

—Mira, millor deixem-ho córrer.

El pare continuava mirant el partit de futbol. Jo crec que no tenia ganes de seguir parlant, però aleshores, sense apartar la mirada del televisor, em va dir:

—Vés amb compte, Claudi, vés amb compte.

—Amb què, papa?

—Amb tot això de l'amor als immigrants.

—Per què?

—Per què, per què?... És que no pots parar de fer preguntes?

—Diu la professora d'Ètica que tinc molt potencial, i diu que els qui són intel·ligents sempre són els qui fan més preguntes...

—D'acord, d'acord. Mira: a primera vista, tot sembla molt fàcil, però això dels immigrants és molt complicat. Un dia d'aquests aniré a parlar amb la teva professora Maria Dolores...

—La Maria Dolores també és immigrant. Va néixer en un país molt llunyà, a Amèrica, i després va venir a Espanya, i ara és la meva professora d'Ètica.

El pare ja no mirava el partit ni res. Ara feia un sorollet amb la llengua que sonava més o menys així: «crrr, crrr, crrr», i que no sé què significa.

—Papa...

—Ja està bé. S'ha acabat. Ja m'has fumut el partit amb tanta pregunta. Ja no tinc ganes de veure el futbol ni res.

El pare va apagar el televisor i va dir:

—Estaràs content.

I se'n va anar a la seva habitació. Jo em vaig quedar sol a la sala.

Als pocs segons, menys de sis o set segons, el pare va tornar a la sala. Va agafar una llauna de cervesa que s'havia deixat al costat de la butaca i se'n va anar una altra vegada.

Vaig agafar el comandament i vaig encendre la televisió.

Em vaig quedar mirant el partit. Jugava Messi.

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Per què el pare no tenia ganes de seguir parlant amb en Claudi?

_____

b) De quina assignatura és professora la María Dolores?

_____

c) Qui és Messi?

_____

d) Segons en Claudi, com es comporta la gent intolerant?

_____

e) Per què el pare d'en Claudi no acaba de veure el partit de futbol?

_____

2 Relaciona cada frase amb qui la diu:

a) Els immigrants són els nostres amics i cal que els respectem i els estimem.	•	• Pare
b) Doncs jo, de gran, vull ser immigrant.	•	
c) Els qui són intel·ligents sempre són els qui fan més preguntes.	•	• Claudi
d) No m'atabalis, que estic mirant el partit.	•	
e) A primera vista, tot sembla molt fàcil, però això dels immigrants és molt complicat.	•	• María Dolores

Nom i cognoms: _____

3 Completa aquestes frases:

a) Un _____ és una persona que ve.

b) Un _____ és una persona que se'n va.

4 Assenyala quina d'aquestes frases resumeix més bé de què tracta la lectura:

En Claudi, de gran, vol ser immigrant per poder ser un futbolista famós. Al seu pare li agrada molt el futbol i anirà a parlar amb la professora d'ètica perquè l'ajudi.

En Claudi vol saber més coses sobre la immigració que han parlat a classe d'ètica. El seu pare, però, està mirant la tele i no té gaires ganes de respondre les preguntes del seu fill.

La Maria Dolores és la professora d'ètica i explica que cal estimar i respectar els immigrants. En Claudi té molt potencial però prefereix mirar el futbol per la tele.

5 Pensa i opina:

- Segons la Maria Dolores qualsevol de nosaltres podria ser un immigrant. Hi estàs d'acord? Per què?

- Creus que la postura del pare d'en Claudi en la conversa amb el seu fill és correcta? Per què?

NO N'HI HA PROU AMB UNA CLAU

Tot va començar fa uns dies, exactament el dia del meu aniversari. Quan vaig llegir aquell anunci al diari vaig pensar que estava davant de la gran oportunitat que buscava des de feia tant de temps. Podia tenir a l'abast de la mà la solució de tots els meus problemes. Perquè allà ho deia ben clar: «Les dupliquem totes, amb mostra o sense». Era, sens dubte, el senyal que jo esperava.

Però una mica després ja m'havia envaït altra vegada el desànim. Podia tractar-se d'un manyà que exagerés per fer-se notar, ara que hi ha tanta competència i en qualsevol dels grans magatzems trobes una secció de duplicació de claus. Com podia saber si la pista era bona?

Vaig decidir passar pel despatx del diari on l'havia llegit. Vaig demanar que em deixessin consultar tots els exemplars de les dues setmanes anteriors. Però en cap no sortia l'anunci. Només hi sortia aquell dia, 29 de maig, precisament la data del meu aniversari. És clar que també podia haver passat que el manyà comencés a posar els anuncis aquell dia, i que continuessin els dies posteriors. Vaig decidir esperar.

Cada matí dels dies següents vaig esperar amb frisança l'arribada del diari. Res! L'anunci no hi va aparèixer mai més! El fet que només hi aparegués en una data tan assenyalada per a mi era un senyal inequívoc. Pagava la pena seguir aquella possibilitat!

Vaig agafar el telèfon i vaig marcar el número que deia a l'anunci. La veu masculina que em va respondre no tenia res d'estrany, era més aviat impersonal. Em va dir que tenia poca feina i que només obria la botiga als matins, de dotze a dues. L'adreça era al carrer dos Anxos, 42. Tot coincidia! Tremolant d'emoció, vaig quedar que hi passaria l'endemà.

El cor no em cabia a la caixa del pit quan vaig arribar als baixos del número 42 del carrer dos Anxos. Vaig trucar a la porta i hi vaig entrar. Eren uns baixos petits i estrets, el típic local que lloquen alguns sabaters pegots per exercir el seu ofici. A l'altre costat del mostrador hi havia un home jove que em mirava amb curiositat. Li vaig dir:

—Bon dia. Jo sóc el qui va trucar ahir per telèfon, no se'n recorda? Li vaig dir que tenia un encàrrec difícil per fer-li.

—Ah, ja me'n recordo! Doncs, vostè dirà.

—Espero que no es rigui de mi. No estic boig. Però realment l'encàrrec que li vull fer no és gaire corrent.

—No es preocupi per això. Si jo li contés les coses que ja he fet!

—Doncs, miri... —Calia dir-ho de seguida, així que vaig prendre coratge i vaig continuar—: Jo fa anys que estic buscant una clau molt valuosa, i no l'he trobada mai. La clau de la felicitat! No la trobo i la meva vida és un infern. La necessito. Si no, no sé què faré...

—És només això? —em va interrompre el manyà—. Doncs si hagués vingut abans s'hauria

estalviat molts patiments! La clau de la felicitat! No caldrà ni que s'esperí.

Com que va veure la meva expressió d'admiració, va continuar amb un somrí:

—Miri, fa uns mesos va venir aquí una noia rossa, més o menys de la seva edat, amb el mateix encàrrec que vostè. La feina em va treure temps i vaig haver de fer moltes proves, perquè jo no sabia ben bé què volia. Vaig treballar més de dos mesos en aquella clau. Però finalment vaig acabar la feina. I, com faig sempre que tinc encàrrecs difícils, en previsió d'una nova petició, vaig fer-ne algunes còpies de reserva. Esperí, que ara mateix li'n busco una.

Va remenar a la rebotiga i poc després va tornar amb un sobre de cartró gruixut, dins del qual hi havia una clau. Vaig pagar-ne una quantitat que em va semblar irrisòria. Li vaig donar les gràcies i vaig sortir al carrer, caminant de pressa. Vaig anar fins al passeig que voreja el mar i allí vaig buscar un banc solitari. Em vaig asseure i, amb moviments nerviosos, vaig obrir el sobre. Allí la tenia.

Era una clau molt bonica, gran, com les de les cases antigues, feta d'un metall brillant, daurat i lleuger. La clau de la felicitat! Ja la tenia. Ara tot canviaria!

Vaig començar a córrer per la platja, ple d'alegria, espantant les gavines. De sobte, vaig quedar parat. Acabava d'adonar-me'n! Vaig quedar xop d'una suor freda i vaig haver de recolzar-me en una roca propera. Totes les claus serveixen per obrir una porta, però necessiten un pany on poder-se introduir. Jo tenia la clau de la felicitat. Sí, però, i el pany? On era el pany que em permetria obrir la porta que dóna pas a un món diferent?

Em va agafar un fort desànim i vaig sentir llàstima de mi mateix. Vaig passar força estona recolzat a la roca fins que un raig de sol em va tocar la cara. Al cel s'obrien trossos de blau i, per un dels forats, el sol cremava amb ganes. Em vaig sentir amb nous ànims. Roma no es va conquerir en un dia!

Ben mirat, el que era important és que ja tenia la clau. Ara només faltava que se'm presentés l'oportunitat de trobar el pany i la porta adequada. I per a això tenia una bona referència: la noia rossa que havia encarregat una clau com la que ara jo tenia. Segur que estava predestinat a trobar-la!

Des d'aleshores camino pels carrers de la ciutat mirant totes les noies rosses i amb ulls blaus. Fins ara no he vist res d'especial en cap de les que he trobat. Però cal tenir paciència i continuar. Ningú no ha dit mai que aconseguir la felicitat fos una cosa fàcil!

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Quan celebra l'aniversari el protagonista de la història?

_____

b) Quina és l'adreça del manyà? Quin horari fa?

_____

c) Per què el protagonista creu que la seva vida és un infern?

_____

d) Com és la clau que li dóna el manyà?

_____

e) Què creus que aconsegueix realment el noi amb aquella clau?

- Conèixer moltes noies.
- Obrir la porta de la felicitat.
- Recuperar l'esperança.
- Espantar les gavines.

2 Digues quins d'aquests refranys volen dir el mateix que la dita "Roma no es va conquerir en un dia":

- Qui bé busca, bé troba.
- Val més traça que força.
- Qui no sembla no cull.
- Val més manya que força.
- Qui vol peix, que es mulli el cul.
- Tots els extrems són dolents.

Nom i cognoms: _____

3 Explica què volen dir aquestes paraules. Si no les saps, busca-les al diccionari:

a) frisança: _____

b) pegots: _____

c) irrisòria: _____

4 Pensa i opina:

- El protagonista de la història diu que aconseguir la felicitat no és una cosa fàcil. Hi estàs d'acord? Raona-ho.

_____

- Creus que fa bé el protagonista de tenir paciència i continuar buscant? Per què?

_____

- Quina és per tu la clau de la felicitat?

_____

5 Explica com acabaries tu aquesta història.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

USIQUQUMADEVU I UTOMBINDE

Conten els vells que a les aigües profundes del gran riu llunange, que nosaltres coneixem com el Níger, el riu negre, hi vivia un terrible drac. L'anomenaven Usiququmadevu i deien que era tan llarg i molsut com el seu nom. La seva pell era rasposa com de paper de vidre, i verdsosa com la selva que vorejava el gran riu com una galeria.

Als vespres, quan es feia fosc, a la vora del foc, els vells explicaven contes del terrible Usiququmadevu als petits. A vegades, les mares renyaven els seus fills tot dient-los:

—Si no us porteu bé, vindrà Usiququmadevu i se us emportarà!

Tothom n'havia sentit parlar. Però algú l'havia vist mai? Ningú no es creia que Usiququmadevu fos un monstre de debò, sinó un drac de llegenda.

Però vet aquí que un dia la princesa Utombinde va decidir d'anar-se a banyar al riu amb les seves amigues. Feia un dia preciós, i el sol picava molt. Que bé nedar i jugar amb l'aigua!

Tot de sobte, però, les aigües calmades del gran riu van començar a fer remolins i la seva lluentor va començar a enfosquir-se. De cop i volta, va sortir de l'aigua una gran cua de peix coberta d'escates esmaltades de color verd maragda. Es bellugava formant unes onades gegantines. Tot seguit, va aparèixer un cos descomunal, ple d'aletes espinoses que de tant com esquitxaven feien ploure. I, finalment, un cap enorme, amb uns ulls que li sortien de les conques i amb un gran diamant enmig del front. Dins de la seva boca serpajaven tres llengües que semblaven llangardaixos. I amb els seus esbufecs escopia grans sortidors d'aigua. Usiququmadevu! El drac del gran riu llunange!

Les noies i la princesa Utombinde van intentar tornar cap a la riba a grans braçades. Usiququmadevu se'n reia a grans riallades, de nervioses que estaven.

—Usiququmadevu! Deixa'ns tornar a casa.

—Si balleu per mi, us deixaré marxar. Així podreu explicar als que conten rondalles al poblat que jo no sóc un monstre de llegenda sinó de bo de bo. Ha, ha, ha!

Però aleshores Usiququmadevu es va girar i va veure la princesa que intentava fugir. Utombinde era una noia molt maca però molt orgullosa. Ella no es rebaixava a demanar favors ni a suplicar a ningú, ni tan sols al drac del riu llunange. El monstre li va aturar el pas amb una de les seves aletes punxegudes i se la va cruspitar d'una glopada.

Les amigues de la pobra Utombinde van córrer bo i despullades al poblat. I allà van explicar el que havia passat, que no era pas un conte sinó un fet de bo de bo.

De seguida, el rei, el pare d'Utombinde, va cridar els seus llancers i els arquers més valents i els va enviar a combatre amb el gran drac per salvar la seva filla. Van caminar fins a la riba del gran riu llunange, i es van posar a cridar el monstre:

—Usiququmadevu! Usiququmadevu! Surt del riu si t'atreveixes! Que ens tens por?

—Potser sí que ets un drac de llegenda i no pas de debò! Ha, ha!

Això el va fer enfadar d'allò més.

—Ah, sí? De llegenda, dieu?

D'un rampell, Usiququmadevu va sortir del riu, va fer quatre cuejades, va bufar esquitxos pels narius fent grans escarafalls, va obrir la gran bocassa i d'una xuclada es va empassar tota la colla de valents guerrers.

Mig volant mig arrossegant-se va fer cap al poblat. Allà va acabar el seu gran festí, cruspint-se tota la gent, ramats i tot.

Només un xicot es va poder escapar. Arrossegant-se entre l'herbei, va aconseguir d'arribar a la selva. Hi va entrar sense por. La seva intenció no era fugir, sinó preparar-se per enfrontar-se amb el drac que s'havia menjat la princesa Utombinde.

Va cridar els animals demanant-los ajuda. De tots els que van respondre-li, es va quedar amb quatre lleopards, perquè salten amb gran agilitat i tenen unes urpes i uns ullals molt punxeguts. Va muntar al damunt de l'elefant més alt i fort i va anar a la recerca d'Usiququmadevu.

El gran drac ja l'esperava, amb ganes d'enllestir-lo d'una sola mossegada. Però, en veure'l muntat dalt d'aquell gros elefant i amb aquella cort de lleopards grunyidors, es va retirar unes quantes passes. El combat seria dur i perillós, a vida o mort.

La baralla va ser impressionant. L'elefant clavava els seus ullals punxeguts al pit del drac, mentre els lleopards li saltaven al damunt esgarrapant-lo amb força i clavant-li queixalades. I el noi, dret sobre l'elefant, quan va ser a l'alçada de la boca del monstre, li va disparar la llança amb tanta fúria que se li va clavar dintre la gola.

Aquest era el punt dèbil d'Usiququmadevu. Va afluixar de cop la seva empenta i va anar caient a poc a poc a terra. Les últimes cuejades van ser encara terribles, i els seus últims bramuls més forts que mai, fins a l'últim alè.

La boca li va quedar oberta, i en van començar a sortir els ramats de bestiar, la gent del poblat amb el seu rei, les amigues de la princesa... I la bonica i orgullosa Utombinde, l'última de totes.

Tothom va tornar al poblat i allà van celebrar-hi grans festes. Van rostir a l'ast els animals de carn més exquisida, van menjar i beure a cor què vols, van ballar sense parar al voltant del foc sota la lluna... I els avis i les àvies van explicar als petits el nou conte d'Usiququmadevu i la princesa Utombinde.

I del jove heroi que va matar el drac, què n'explicaven? Potser que es va casar amb la princesa, potser que va continuar el seu camí per la sabana...

JOAN SOLER I AMIGÓ: *Llegenda africana* (adaptació)

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Què fa la princesa Utombinde i les seves amigues un dia de molt de sol?

_____

b) Què surt de cop i volta de l'aigua?

_____

c) Quina condició posa el drac a les noies, perquè puguin marxar?

_____

d) Què fa el drac quan el rei i els valents guerrers li diuen que és de llegenda?

_____

e) Qui decideix enfrontar-se amb el drac?

_____

f) Quins animals l'ajuden?

_____

g) Com aconsegueixen vèncer el drac?

_____

2 Inventat un desenllaç que resolgui els dubtes que planteja la història al final.

_____

_____

Nom i cognoms: _____

3 Digues si la història que es narra a la lectura és real o de ficció. Escriu els motius que t'ho fan pensar.

---

4 Pensa i contesta:

- La princesa Utombinde era una noia molt maca però molt orgullosa. Ella no es rebaixava a demanar favors ni a suplicar a ningú. Creus que ha fet bé de no ballar pel drac? Justifica la teva resposta.

- Creus que ser orgullosa, en aquest cas, és una virtut o un defecte? Per què?

---

5 Explica què vol dir l'expressió "d'un rampell". Busca a la lectura altres maneres d'expressar el mateix.

L'ESCUT DE L'HOME PELUT

L'home pelut va entrar a la tenda mal ferit. A terra va deixar l'escut, el coltell, la maça i l'ascona, i amb penes i treballs va començar a treure's la cota de malles que li protegia bona part del cos.

Durant una certa estona va buscar alguna cosa entre la pelussera del pit, que li floria abundantment i tota rinxolada. A la fi va acabar exclamant:

—La mare del Tano! Porteu-me aigua, de seguida!

La sang li sortia a borbollons i de seguida les mans li van quedar tenyides de vermell. Va ser llavors quan va entrar a la tenda una dona que, sense pensar-s'ho dues vegades, va xisclar esperitada en veure l'estat en què es trobava el senyor comte.

Per descomptat la dona va sortir de la tenda d'una revolada. Tanta sang l'esfereïa.

Alertats pels crits, quatre cavallers i mitja dotzena de servents es van aplegar en un tres i no res al voltant de l'home pelut, de nom Guifré, al qual no se sentia queixar-se malgrat el dolor que de ben segur el colpia violentament.

—Però què feu aquí bocabadats? Porteu-me aigua, va!

La dona dels xiscles, mal anomenada a partir de llavors «la mare del Tano», va entrar a la tenda una mica més tranquil·la, amb una olla que mig fumejava.

—Porto unes farinetes bullides, fetes amb ordi, que han sobrat aquest migdia. Encara estan una mica calentes. Ja veureu que us aniran bé...

El pacient va invocar amb la mirada tots els sants que coneixia. També va demanar ajut al seu pare Sunifred i a la seva mare Ermessenda, que en pau descansaven. Per què tenia a càrrec seu els homes i les dones més limitats de tot el comtat de Barcelona i de Girona?

—Per què? —va dir Guifré alçant la vista.

Un dels servents va intervenir:

—Perquè hi ha trossets de porc, amb un grapat de pèsols, dos naps i una carabassa. S'hi lleparà els dits.

L'home pelut, amb quatre gestos, va dibuixar com va poder una font, després un pou, i encara una sínia. Se sentia feble per continuar. Hauria volgut dir que a tocar de la tenda hi havia un molí fariner i que era l'aigua que venia d'un pou, i no res més, la que movia el molí. Que li anessin a buscar una galleda d'aigua, carai!

Però en aquells moments va entrar a la tenda un home sense cap pèl al cap. Cavallers i servents, en veure'l, es van prosternar.

—La mare del Tano! —va exclamar el comte Guifré, sorprès per una visita tan honorable.

—No, senyor —va dir en veu baixa un dels servents—, és Carles el Calb, rei de França, fill petit de Lluís el Piadós.

Es veia de lluny que l'home pelut no vivia en la misèria. Tot al contrari. La capa que li cobria

les espatlles era deutora de les rendes provinents de terres i de viles, i sobretot dels impostos que gravaven l'entrada de mercaderies en tots els llocs d'on era sobirà.

El silenci que feia el rei demanava una trobada a soles amb el comte Guifré, de manera que a recules van anar sortint de la tenda cavallers i servents. I també la mare del Tano, amb l'olla de les farinetes a les mans.

—Vinc a satisfer-vos —va dir el rei al comte Guifré.

L'home pelut va ajeure's al llit amb dificultat: més que aigua, li calia, n'estava convençut, un bon metge que li tractés l'esqueixada profunda que l'enemic li havia obert al mig del pit, amb una daga. És clar, pensava, que el rei li venia a portar la solució.

—On teniu l'escut? —li va preguntar el monarca.

El comte va assenyalar el racó amb un dit mig estirat i els ulls mig aclucats.

L'home pelut va agafar l'escut en forma d'ametlla i va pensar que, sobre aquell fons daurat, hi quedarien molt bé quatre pals vermells, semblants als de l'antic regne de Borgonya, com a emblema del llinatge comtal de Barcelona. Així és que es va acostar al ferit i amb la mà esquerra, mossegant-se una mica la llengua i amb els ulls mirant cap a un costat, va anar palpant la pitrera poblada del comte a la recerca del punt exacte d'on sortia la sangada.

Quan va trobar l'arrel de la ferida, el comte va xisclar tot abatut. Secretament, va posar en dubte que el rei el vingués a satisfer. «Satisfer de què, moreno?», va pensar el pobre Guifré. Aleshores, Carles el Calb va enfonsar quatre dits en la ferida i, en treure'ls, xops de sang, se'ls va mirar un moment abans d'estampar-los damunt l'escut.

—Voleu les quatre barres horitzontals o verticals?

El comte estava ben decidit a resoldre personalment el tema de la seva salut, vist que el rei, ara, s'havia posat el dit gros als llavis en senyal de meditació.

Vet aquí doncs que, en un acte decidit i conscient, el comte Guifré el Pelós va treure's de sota la cuixera dreta un mòbil d'última generació, producte homologat conforme a la reglamentació europea, amb targeta SIM, format micro, amb el qual, sense ni tan sols incorporar-se, va trucar al Servei d'Assistència Mèdica Personalitzada 24 hores.

En cinc minuts va arribar un helicòpter. En va baixar un metge amb bata blanca, va visitar el pacient i va decidir portar-lo a un bon hospital per atendre'l millor.

I el que són les coses: no ha passat a la història aquest episodi del tot excepcional a l'alta edat mitjana sinó l'altre, el de les quatre barres, que sens dubte van acabar apareixent verticals segons usos i costums en els escuts.

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) A quina època transcorre la història?

_____

b) Qui és l'home pelut? I l'home pelat?

_____

c) Què li havia passat al comte Guifré?

_____

d) Per què Guifré creu que té al seu càrrec els homes i les dones més limitats de tot el comtat?

_____

e) De quina manera decora l'escut el rei Carles?

_____

f) Com resol el tema de la salut el comte Guifré el Pelós?

_____

2 Inventa't un altre final que expliqui de quina altra manera podia haver resolt personalment el tema de la salut, el comte Guifré.

_____

3 Aquesta història està escrita a partir de fets i personatges reals i d'altres de fantàstics. Explica quins són els trets fantàstics del relat.

_____

_____

Nom i cognoms: _____

4 Pensa i contesta:

- Quan el rei Carles entra a la tenda s'adonen, per la capa, que "no vivia a la misèria". Per què?

- Creus que avui també hi ha coses en l'aspecte d'algunes persones que ens fan pensar que no són dels que viuen a la misèria? Quines coses poden ser?

---

5 Busca aquestes paraules al diccionari i explica'n el significat:

a) coltell: _____

b) maça: _____

c) ascona: _____

d) cota de malles: _____

6 Explica en quines situacions s'acostuma a fer servir l'expressió "la mare del Tano".

EL PETIT PRÍncep

—Hola, bon dia—, digué la guineu.

—Bon dia—, respongué amb finesa el petit príncep que es girà però no veié res.

—Sóc aquí—, digué la veu, sota la pomera...

—Qui ets? —digué el petit príncep; ets força bonica.

—Sóc una guineu—, digué la guineu.

—Vine a jugar amb mi—, digué el petit príncep, estic molt trist...

—No puc —digué la guineu—, no hi puc jugar amb tu. No estic domesticada.

—Ah! perdona —va fer el petit príncep. Però després d'una reflexió, afegí:

—Què vol dir "domesticar"?

—És una cosa molt oblidada —digué la guineu—. Vol dir "crear lligams".

—Crear lligams?

—Sí —digué la guineu—. Per ara tu només ets per a mi un noi semblant a altres cent mil nois. I jo no tinc necessitat de tu. I tu tampoc no tens necessitat de mi. Jo no sóc per a tu sinó una guineu semblant a cent mil d'altres. Però, si em domestiques, tindrem necessitat l'un de l'altre. Tu seràs per a mi únic al món. Jo seré per a tu única al món.

—Començo d'entendre —digué el petit príncep—. Hi ha una flor... em penso que m'ha domesticat...

—És possible —digué la guineu—. A la Terra, s'hi veuen tota mena de coses.

—Oh! No és pas a la Terra —digué el petit príncep.

La guineu semblà molt intrigada.

—En un altre planeta?

—Sí.

—Hi ha caçadors en aquell planeta?

—No.

—Va bé. I gallines?

—No.

—No hi ha felicitat completa —sospirà la guineu.

La guineu tornà a la seva idea.

—La meva vida és monòtona. Però si tu em domestiques, la meva vida serà com assolada. Coneixeré un soroll de passos que serà diferent de tots els altres. Els altres passos em fan tornar al cau. El teu me'n farà sortir, com una música.

—I després, mira! Veus, allà baix, els camps de blat? Jo no en menjo, de pa. El blat és inútil per a mi. Els camps de blat no em recorden res. Que n'és de trist això. Però els teus cabells són

color d'or. Serà meravellós quan m'hauràs domesticat! El blat, que és daurat, em farà recordar de tu. I m'agradarà la remor del vent entre el blat...

La guineu va callar i es quedà mirant el petit príncep llarga estona:

—Només es coneixen les coses que domesticuem, digué la guineu. Els homes ja no tenen temps de conèixer res. Tot ho compren fet, a les tendes. Però com que de tendes d'amics no n'hi ha, els homes ja no tenen amics. Si vols un amic, domestica'm.

—Què és necessari fer? —digué el petit príncep.

—Cal ser molt pacient, respongué la guineu. Primer t'asseuràs una mica lluny de mi, sobre l'herba. Jo et miraré de cua d'ull i tu no diràs res. El llenguatge és font de malentesos. Però cada dia podràs seure una mica més a prop...

El petit príncep va tornar l'endemà.

—Hauria estat millor venir a la mateixa hora, digué la guineu. Si véns, per exemple, a les quatre de la tarda, des de les tres començaré a ser feliç. Com mes temps passi, més feliç em sentiré. A les quatre ja em posaré anguniosa i plena de neguit; descobriré què val la felicitat!

Però si véns a qualsevol hora, mai no sabré a quina hora abillar-me el cor... Calen ritus...

—Què és un ritu? —digué el petit príncep.

—També és cosa massa oblidada —digué la guineu—. És el que fa que un dia sigui diferent dels altres dies, una hora diferent de les altres hores. Hi ha un ritu, per exemple, entre els caçadors. El dijous ballen amb les noies del poble. El dijous resulta un dia meravellós! Me'n vaig a passejar fins a la vinya. Si els caçadors ballessin un dia qualsevol, els dies serien tots semblants i mai no tindria vacances.

És així com el petit príncep domesticà la guineu. I quan fou hora de marxar:

—Tinc ganes de plorar!... —digué la guineu.

—Tu en tens la culpa —digué el petit príncep—; jo no et volia pas cap mal, però tu vas voler que et domesticqués...

—És clar que sí —digué la guineu.

—Però et tocarà de plorar! —digué el petit príncep.

—I força! —digué la guineu.

—Així no hi has guanyat res!

—Sí que hi he guanyat —digué la guineu—, per allò del color del blat.

—Adéu —digué el petit príncep.

—Adéu —digué la guineu—. Et faré present d'un secret. És molt senzill: Només hi veiem bé amb el cor. Tot el que és essencial és invisible als ulls. Els homes han oblidat aquesta veritat. Però tu no l'oblidis.

Nom i cognoms: _____

1 Contesta aquestes preguntes:

a) Per què la guineu no pot jugar amb el petit príncep?

_____

b) Què vol dir domesticar?

_____

c) Per què els homes no tenen amics, segons la guineu?

_____

d) En quin moment la guineu té ganes de plorar?

_____

e) Per què la guineu diu que ha guanyat en allò del color del blat?

_____

f) Quin secret li diu la guineu al petit príncep?

_____

g) De qui és responsable el petit príncep? Per què?

_____

2 Torna a llegir l'explicació que fa la guineu de què és un ritu.

- Pensa quines coses poden ser un ritu segons tu i fan que aquell moment o aquell dia siguin meravellosos.

_____

_____

Nom i cognoms: _____

3 Explica què vol dir l'expressió "mirar de cua d'ull":

- Mirar de costat la cua d'una guineu, fent veure que no et fa por.
- Mirar de costat una cosa, fent veure que no es mira.
- Mirar de costat un príncep, tot fent reverència.

■ Escriu una frase utilitzant aquesta expressió.

_____

4 En acomiadar-se del Petit Príncep, la guineu li diu: «Només hi veiem bé amb el cor. Tot el que és essencial és invisible als ulls.»

■ Quines creus que poden ser les coses essencials?

_____

_____

■ Hi estàs d'acord, que són invisibles als ulls? Per què?

_____

_____

5 Explica si la història que es narra a la lectura és real o de ficció. Escriu els motius que t'ho fan pensar.

_____

_____

_____

_____

_____